

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН

Ижтимоий-сиёсий газета

№ 122 (644), 2022 йил 21 июнь, сешанба

www.yuz.uz

yuz.uznews

yuz_official

yuz.uz_news

БЕТАКРОР ЮРТИМИЗДА БАРҚАРОР ЖАМИЯТНИ ВА БАРДАВОМ ТАРАҚҚИЁТНИ ТАЪМИНЛАШ — БАРЧАМИЗНИНГ БОШ МАҚСАДИМИЗ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 20 июнь кuni Конституциявий комиссия аъзолари билан учрашди.

Мамлакатимиз Конституцияси мустақиллик йилларида эришилган барча ютуқларнинг мустахкам ҳуқуқий пойдевори бўлиб келмоқда. Шу билан бирга, ҳаёт ҳам, халқимизнинг дунёқараши ҳам ўзгармоқда.

Сўнги йилларда фуқаролар томонидан Конституциямизни такомиллаштириш бўйича кўплаб фикрлар билдириб келинаётган эди. Шунинг билан олиб, жорий йил 20 май кuni Олий Мажлис палаталари Кенгашлари томонидан Конституциявий комиссия тузилди. Утган бир ой давомида мазкур комиссияга халқимиздан 48 минг 492 та таклиф келиб тушди.

Учрашувда давлатимиз раҳбари аҳолининг бундай фаоллигини, мамлакатимиз келажагига дахлдорлик ҳиссини юксак баҳолаб, конституциявий ислохотлар юзасидан ўз фикрларини билдирди.

— Янгиланган Конституция мамлакатимизнинг узоқ муддатли тараққиёт стратегиялари, умуман, юртимиз ва халқимизнинг эртанги фаровон ҳаёти учун мустахкам ҳуқуқий асос ҳамда ишончли кафолат яратилиши лозим. Бир сўз билан айтганда, “Инсон қадрини ҳаётимизда ҳозирги ислохотларимизнинг бош тамойили бўлган “Инсон — жамият — давлат” деган ёндашувни Конституциямизнинг мазмунига чуқур синдириб, амалий ҳаётиимизда бош қадриятга айлантиришимиз зарур. Яъни, инсоннинг қадр-қиммати,

шаъни ва ғурури бундан буён барча соҳаларда биринчи ўринда туриши керак, — деди Шавкат Мирзиёев.

Президентимиз ўз маърузасида тўртта устувор йўналишга эътибор қаратиб, уларнинг ҳар бири бўйича таклифларини айтди.

Инсон, унинг ҳаёти, эркинлиги, қадр-қиммати, дахлсиз ҳуқуқлари ва манфаатлари масаласи биринчи йўналиш сифатида кўрсатиб ўтилди.

— Инсон қадрини юксалтириш ҳақиқатда давлат ҳокимияти органларининг конституциявий бурчи ва устувор вазифаси бўлмоғи шарт. Янгиланаётган Конституциямизда ушбу тамойиллар аниқ ифода этилиши, ўзининг мукаммал ҳуқуқий ечимини топиши зарур, — деди Президент.

Яшаш ҳуқуқи ҳар бир инсоннинг узвий ҳуқуқи экани таъкидланиб, Конституцияга “Ўзбекистонда ўлим жазоси тақиқланади”, деган нормани киритиш таклифи билдирилди.

Шахснинг судланганлиги ва ундан келиб чиқадиган ҳуқуқий оқибатлар унинг қариндошлари ҳуқуқларини чеклашга асос бўлиши мумкин эмаслигини қатъий ёзиб қўйиш зарурлиги айтилди.

Шунингдек, озолиқдан маҳрум этилган шахсларга нисбатан инсоний муносабатни таъминлаш бўйича конституциявий асосларни мустахкамлаш масалаларига тўхталиб ўтилди.

▶ Давоми 5-бетда

КОНСТИТУЦИЯВИЙ ИСЛОХОТЛАРИМИЗНИНГ БОШ МАҚСАДИ — ИНСОН ҚАДРИ, ХАЛҚ МАНФААТИНИ АМАЛДА ТАЪМИНЛАШДИР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВНИНГ КОНСТИТУЦИЯВИЙ КОМИССИЯ АЪЗОЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВДАГИ НУТҚИ

Ассалому алайкум, ҳурматли комиссия аъзолари ва йиғилиш иштирокчилари!

Аввало, бугун халқимиз учун жуда муҳим сиёсий ислохотлар даврида сизлар билан кўришиб турганимдан мамнунман.

Қисқа вақт мобайнида Конституциявий комиссия томонидан Асосий қонунимизни такомиллаштириш бўйича кенг қамровли ишлар амалга оширилди.

Бугун сизлар билан шу борада атрофлича фикр-мулоҳаза алмашиш, устувор йўналишлар бўйича мулоқот қилиш учун йиғилиш турибмиз.

Конституциявий комиссиянинг иши, ҳеч шубҳасиз, биз олиб бораётган демократик ислохотларнинг ҳуқуқий заминини янада кучайтиришга хизмат қилади.

Мен бу жараёнларни бевосита кузатиб, бир нарсаси кувондим. Бошланаётган янги даврдаги ўзгаришларга фуқароларимиз бефарқ бўлмайдан, ўзлари ташаббускор бўлиб, кўплаб таклифлар бермоқда ва ислохотларимизни фаол қўллаб-қувватламоқда. Улардан келиб тушган ҳеч бир таклифни эътиборсиз қолдирмасдан, Асосий қонунимизни такомиллаштириш жараёнида албатта инobatта олишимиз зарур.

Бош мақсадимиз — ҳар бир юртошимиз ушбу ҳужжатни менинг Конституциям деб қадрладиган мукаммал даражага олиб чиқишдир.

Энди, руҳсатингиз билан, бу борадаги баъзи фикрларимни баён этсам. Сўнгра ушбу муҳим масалалар бўйича батафсил фикр алмашсак, ўй-лайманки, мақсадга мувофиқ бўлади.

Азиз дўстлар!

Биз Конституцияни такомиллаштириш бўйича янги, ғоят масъулиятли босқичга қадам қўймоқдамиз.

Бугунги кун ҳолатига кўра, Комиссияга фуқароларимиздан 48 минг 492 та таклиф келиб тушгани ҳам конституциявий ислохотлар объектив ҳаёт зарурат сифатида кун тартибига чиқаётганини яққол намоён этмоқда.

Конституциявий комиссия томонидан тайёрланган таклифлар чуқур муҳокамадан ўтказилди ва ҳозирда Қонунчилик палатасига киритиш босқичида. Энди қонун, регламент асосида муҳокамадан ўтказилади.

Фурсатдан фойдаланиб, бу борадаги энг муҳим жиҳатларга эътиборингизни қаратмоқчиман.

Авваламбор, биз бир саволга аниқ жавоб топишимиз керак.

Нима учун айнан бугун конституциявий ислохотлар ўтказиш зарурати туғилмоқда?

Айрим юртошларимиз, ҳатто баъзи олимларимиз ҳам Конституциямиз замонавий демократик талабларга жавоб беради-ку, унга ўзгартириш киритишга эҳтиёж борми, деган саволни ўртага қўймоқда.

Тўғри, Конституциямиз хорижий илгор тажриба ҳамда халқаро стандарт ва талабларга ҳар томонлама мос келади. Бунга ҳеч қандай шубҳа йўқ.

Мен 1992 йили амалдаги Асосий қонунимизни қабул қилишда иштирок этган комиссия аъзоси сифатида олдин ҳам айтганман: Ўзбекистон Конституцияси мустақиллик йилларида

эришган барча ютуқларимизнинг мустахкам ҳуқуқий пойдевори бўлиб келмоқда. Буни ҳаммамиз яхши биламиз ва юксак қадрлаймиз.

Шу билан бирга, бугун шиддатли тараққиётнинг ўзи олдимизга қўётган муҳим бир талабни чуқур тушуниб олишимиз зарур.

Ҳозирги таҳликали замон, ён-атрофимиздаги мураккаб вазият она Ватанимиз тақдирига янада улкан масъулият билан ёндашиб, кечиктириб бўлмайдиган стратегик қарорлар қабул қилиши тақозо этмоқда.

Албатта, утган қисқа даврда жамиятимизнинг сиёсий-ҳуқуқий, ижтимоий-иқтисодий, маданий-маърифий қиёфаси тубдан ўзгарди. Олти йил олдинги халқимиз билан бугунги юртошларимизнинг дунёқараши ўртасида катта фарқ бор.

▶ Давоми 2-, 3-бетларда

ОЗАРБАЙЖОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИГА ДАВЛАТ ТАШРИФИГА ДОИР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг таклифига биноан Озарбайжон Республикаси Президенти Илҳом Алиев жорий йил 21-22 июнь кунлари давлат ташрифи билан мамлакатимизда бўлади.

Саммит кун тартибидан Ўзбекистон — Озарбайжон стратегик шериклик муносабатларини янада мустахкамлаш ва кўп қиррали ҳамкорликини кенгайтириш масалалари ўрин олган.

Икки мамлакат етакчилари ўзаро савдо ҳажминини ошириш, тадбиркорлар ва ҳудудлар даражасида кооперация алоқаларини кучайтириш, иқтисодийнинг турли тармоқларида қўша инвестиция лойиҳаларини илгари суриш, транспорт-транзит соҳасидаги имкониятлардан самарали фойдаланиш, фаол маданий-гуманитар алмашинувлари давом эттиришга алоҳида эътибор қаратадилар.

Бундан ташқари, давлат раҳбарлари халқаро ва минтақавий вазият юзасидан фикр алмашадилар, кўп томонлама

тузилмалар доирасида фаол мулоқотни ривожлантириш ва ўзаро қўллаб-қувватлаш масалаларини муҳокама қиладилар.

Олий даражадаги музокаралар якунида саноат, транспорт, кишлоқ ҳўжалиги, энергетика, илм-фан ва инновациялар, туризм ва бошқа йўналишларда амалий ҳамкорликини мустахкамлашга қаратилган икки томонлама ҳужжатларнинг салмоқли тўпламини имзолаш кўзда тутилган.

Таъкидлаш жоизки, ташриф арафасида Тошкент шаҳрида Ўзбекистон ва Озарбайжоннинг етакчи компания ва корхоналари иштирокида ишбилармонлик тадбирлари ўтмоқда.

Кейинги йилларда икки томонлама савдо кўрсаткичлари ўсиб, қўша корхоналар сони сезиларли

даражада кўпайди. 2021 йилда товар айирбошлаш ҳажми 42 фоизга, жорий йил январь-май ойларидан 49 фоизга ўсди.

Утган йили Озарбайжон ҳудудида юртимиз автомобилларини йиғиш бўйича ишлаб чиқариш майдончаси ишга туширилди. Ипакчилик, аграр мажмуа, қурилиш материаллари саноати, нефть-газ, фармацевтика ва озиқ-овқат тармоқларида янги кооперация лойиҳалари амалга оширилмоқда ва ишлаб чиқилмоқда.

Мамлакатларимизда икки томонлама маданий тадбирлар, илмий анжуманлар, тақдиротлар ва ижодий учрашувлар мунтазам ўтказиб келинмоқда.

ЎЗА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қ А Р О Р И

ДЗЮДО СПОРТ ТУРИНИ ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 14 февралдаги “Ўзбекистон спортчиларининг навбатдаги ёзги ва қишки Олимпия ва Паралимпия ўйинларида муваффақиятли иштирок этиши учун тайёргарлик ишларини жадаллаштириш тўғрисида”ги ПҚ–127-сон қарори ижросини таъминлаш, шунингдек, аҳоли ўртасида дзюдонинг олимпия спорт тури сифатида оммавийлигини ошириш, ёшлар орасидан

иқтидорли спортчиларни саралаб олиш тизимини такомиллаштириш, миллий терма жамоаларимизнинг нуфузли спорт мусобақаларида юқори натижаларга эришишини таъминлаш мақсадида:

1. Қуйидагилар дзюдо спорт турини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари этиб белгилансин:

дзюдони аҳоли ўртасида оммавий спорт турларидан бирига айлантириш, иқтидорли

спортчиларни аниқлаш, танлаш ва саралаш (селекция) ҳамда уларни профессионал спортчилар сифатида тайёрлашнинг янги тизимини йўлга қўйиш;

мактабгача ёшдаги болаларда дзюдога қизиқиш уйғотиш ва жанг санъатининг ушбу тури бўйича бошланғич кўникмаларни шакллантириш;

▶ Давоми 4-бетда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қ А Р О Р И

ҚЎЛ ЖАНГИ СПОРТ ТУРИНИ ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Қўл жанги спорт турини аҳоли, айниқса, ёшлар, Қўролчи Кучлар ҳарбий хизматчилари ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг ходимлари ўртасида янада оммалаштириш, соҳа учун моддий-техник базани мустахкамлаш ҳамда малакали кадрлар, тренерлар ва ҳакамлар тайёрлашга бўлган эътиборни янада кучайтириш мақсадида:

1. Қуйидагилар: қўл жанги бўйича 10 минг нафардан ортиқ ёшлар ва ҳарбий хизматчилар (ходимлар) спорт машғулотлари билан мунтазам шуғулланиб келаётганлиги;

қўл жанги бўйича 230 нафар Ўзбекистон спорт усталари ва 60 нафар Халқаро тоифадаги

Ўзбекистон спорт усталари етиштиб чиққанлиги; қўл жанги ўзида бокс, тазквондо, кураш, каратэ, самбо, ушу каби спорт турларини жамлаганлиги ва сўнги йилларда бошқа анъанавий спорт турларига нисбатан кенг оммалашиб бораётганлиги;

▶ Давоми 4-бетда

КОНСТИТУЦИЯВИЙ ИСЛОҲОТЛАРИМИЗНИНГ БОШ МАҚСАДИ — ИНСОН ҚАДРИ, ХАЛҚ МАНФААТИНИ АМАЛДА ТАЪМИНЛАШДИР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВНИНГ КОНСТИТУЦИЯВИЙ КОМИССИЯ АЪЗОЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВДАГИ НУТҚИ

Бошланиши 1-бетда

Биз Конституциямизда муҳрлаб қўйилган ҳуқуқий демократик давлат ва адолатли фуқаролик жамиятини куриш ғоясига содиқ қолган ҳолда, кенг қўламли ишларни амалга оширдик ва бу борада катта тажриба ортирдик.

Инсоният илмий-технологик даврга қадам қўйди. Жаҳонда кескин трансформация жараёнлари ва рақобат кучаймоқда. Эртанги кунини ўйлаган халқлар ва давлатлар ўз келажғи ҳақида бугун ҳар қачонгидан ҳам жиддий бош қотирмоқда.

Шу ўринда табиий саволлар туғилди. Мана шундай ҳал қилувчи паллада ва келажақда давлатимизда, жамиятимизда инсоннинг ўрни ва қадри қандай? Қандай сиёсий-ҳуқуқий, иқтисодий-ижтимоий ва маънавий-гуманитар тамойиллар, қадрият ва манфаатлар биз учун устувор аҳамиятга эга бўлади?

Энг муҳими, конституциявий ислохотлар оддий аҳолига, халқимиз фаровонлигини таъминлаш, жамиятимиз ва давлатимиз тарқиқётига нима беради?

Бу саволларнинг барчасига жавобни пухта ишлаган ҳуқуқий нормалар орқали Конституциямизда акс эттириш — давр тақозосидир.

Маълумки, Асосий қонунимизнинг 12-моддасида ҳеч қайси мафкура давлат мафкураси сифатида ўрнатилиши мумкин эмаслиги қайд этилган. Бу — ўта муҳим ва жуда тўғри белгиланган конституциявий қоидадир. Чунки ҳар қандай сиёсий партиянинг мафкураси, у қанчалик обрўли ва таъсирли партия бўлмасин, фақат муайян ижтимоий гуруҳ манфаатларини ифода этади.

Чинакам халқ мафкурасини, миллатнинг энг муқаддас оғру-итиллишларини фақат унинг Бош ҳужжати — Конституцияда тўлиқ ифода этиш мумкин.

Янгиланган Конституция мамлакатимизнинг узоқ муддатли тарқиқёт стратегияларини, умуман, юртимиз ва халқимизнинг эртанги фаровон ҳаёти учун мустаҳкам ҳуқуқий асос ҳамда ишончли кафолат яратиши лозим.

Бир сўз билан айтганда, “Инсон қадри учун” ғоясини ҳамда ҳозирги ислохотларимизнинг бош тамойили бўлган “Инсон — жамият — давлат” деган ёндашувни Конституцияимизнинг мазмун-моҳиятига чуқур сингирдиб, амалий ҳаётимизда бош қадриятга айлантиришимиз зарур. Яъни, инсоннинг қадр-қиммати, шаъни ва ғурури бундан буён барча соҳаларда биринчи ўринда туриши керак.

Ана шундай талаблардан келиб чиқиб, қуйидаги устувор йўналишларга эътиборингизни қаратмоқчиман.

Биринчи йўналиш — инсон, унинг ҳаёти, эркинлиги, қадр-қиммати, дахлсиз ҳуқуқлари ва манфаатлари масаласи.

Амалга оширилаётган барча ислохотларимиз марказида инсон қадрини улуғлашга қаратилган эзгу ғоя мужассам. Чунки бизнинг муқаддас динимизда ҳам, буюк алломуларимиз бой илмий ва маънавий меросида ҳам, инсон — ҳаёт гавҳари, тенгсиз муъжиза сифатида улуғланади.

Муқаддас Куръони қаримда Аллоҳ инсонни барча мавжудотлар ичида энг азиз ва муқаррам қилиб яратгани таъкидланган.

Улуғ бобомиз Мир Алишер Навоий ҳам инсонни қийнаётган муаммолар тўғри ҳал этилиб, унинг қадри ҳойига қўйилса, албатта, эл шод, мамлакат обод бўлади, деб ёзганлар.

Дарҳақиқат, инсон муносиб шарафда таълим-тарбия олиб, фаровон ҳаёт кечирган тақдирдагина, жамият ва давлат уйғунликда барқарор ривожланади. Шунинг учун ҳам, бугунги кунда жаҳон миқёсида инсон ҳуқуқ ва эркинликларига, ушбу тушунчалар билан боғлиқ рейтинг ва стандартларга биринчи даражали аҳамият берилмоқда.

Инсон — давлат ва жамият учун мақсадга эришиш воситаси эмас, аксинча, ана шу мақсаднинг бош муаммолари ва манбаи ҳамда энг олий қадрият бўлиши лозим.

Биз барпо этаётган Янги Ўзбекистон учун инсон қадри ва халқ манфаати ҳамма нарсадан устундир.

Шу боис, инсон қадрини юксалтириш ҳақиқатда давлат ҳокимияти органларининг конституциявий бурчи ва устувор вазифаси бўлмоғи шарт.

Янгиланаётган Конституциямизда ушбу тамойиллар аниқ ифода этилиши, ўзининг муқаммал ҳуқуқий ечимини топиши зарур.

Тарихий тажриба шуни қўрсатадики, инсоннинг қадр-қиммати аввало унинг табиий яшаш ҳуқуқига намоён бўлади. Бу — энг улуғ ва муқаддас қадриятларимиздан биридир.

Маълумки, биз ўлим жазоси тайинланадиган жиноятлар сонини босқичма-босқич камайтириб, бу жазони тўлиқ бекор қилдик. Шунга қарамасдан, айрим фуқаролар томонидан ўлим жазосини тиклаш, уни жиноят қонунчилигига қайта киритиш ҳақида таклифлар ҳам илгари сурилмоқда. Ваҳоланки, демократик ва инсонпарвар ғояларни олий қадрият даражасига қўтарган дунёдаги аксарият давлатларда ўлим жазоси бекор қилинган. Чунки яшаш ҳуқуқи — ҳар бир инсоннинг табиий ҳуқуқи бўлиб, унга бу ҳуқуқни давлат эмас, Яратгanning ўзи ато этган.

Агар сизлар қўллаб-қувватласангиз, Конституциямизга “Ўзбекистонда ўлим жазоси тақиқланади”, деган яна бир муҳим нормани киритишни таклиф қиламан.

Шу тариқа биз бу ўта жиддий масалада ҳеч қачон ортга қайтмаслигимизни, инсонпарварлик ғояларига содиқ эканимизни бутун дунёга яққол намоён қиламиз.

Яна бир муҳим масалага эътиборингизни қаратмоқчиман. Президент Халқ қабулхоналарига келаётган қўллаб-муражаатлар таҳлили шуни кўрсатмоқдаки, ҳуқуқ-тартибот органлари томонидан шахс қўлга олинганда, у нима учун ушлангани ва қандай ҳуқуқларга эга экани тушунтирилмайди. Натижада гумон қилувчининг ҳуқуқлари ушланган дастлабки вақтдаёқ хавф остида қолади.

Бундай ҳолатларнинг олдини олиш мақсадида қўллаб-давлатларнинг Конституция ва қонунларида ҳамда инсон ҳуқуқларига оид халқаро ҳужжатларда акс эттирилган “Миранда қоида”ни қўллаш лозим. Яъни, шахсни ушлаш чоғида унинг ҳуқуқлари ва нима сабабдан ушлангани содда тилда тушунтирилиши шарт. Ана шу қоидади Конституциямизда муҳрлаб қўйишнинг вақт-соати келди, деб ўйлайман.

Бундан ташқари, “Хабеас корпус” институтини ривожлантириш зарур. Яъни, шахс суднинг қарорига қадар қўли билан қирқ саккиз соатдан ортиқ ушлаб турилиши мумкин эмас. Агар суд томонидан шахсн ҳибсга олиш ёки унга нисбатан бошқа турдаги озодликни чеклаш ҳақида қарор белгиланган муддатда қабул қилинмаса, бундай шахсн дарҳол озод қилиш керак. Бу қандаги муҳим нормани ҳам Асосий қонунимизда акс эттиришимиз зарур.

Бундай қоидалар инсон, унинг ҳаёти, ҳуқуқ ва эркинликлари — олий қадрият деган эзгу тамойилга ҳар томонлама мос келади.

Эсингизда бўлса, Конституциямиз қабул қилинганнинг 25 йиллигига бағишланган маросимда яқин қариндошлари судланган, деб фуқароларни ишга қабул қилмаслик ёки юқори лавозимларга тайинламаслик билан боғлиқ масалага алоҳида тўхталган эдим. Бундай номаъқул ёндашув тўғрисида қўллаб ёшларниқлиш, малакали мутахассисларимиз айбсиз айбдор бўлиб, яқин қариндошлари содир этган қилмишлар учун жабр тортиб келаётган эди.

Нима сабабдан бир жиноят учун бутун авлод жавоб бериши керак? Отасининг қилмиши учун нега фарзандлари ёки ака учун ака жавоб бериши лозим? Бундай адолатсиз “тизим”дан энди бутунлай воз кечамиз. Чунки халқимизга нисбатан собиқ тузум даврида, айниқса, ўтган асрнинг 30-йиллиридаги сиёсий қатағонларнинг ўзи етарли эмасми?!

Шу боис, Конституциямизга “Шахснинг судланганлиги ва ундан келиб чиқадиган ҳуқуқий оқибатлар унинг қариндошлари ҳуқуқларини чеклашга асос бўлиши мумкин эмас”, деб қатъий ёзиб қўйишимиз керак. Шунингдек, “Озодликдан маҳрум этилган барча шахсларга нисбатан инсоний муносабат ва уларнинг қадр-қиммати таъминланиши шарт”, деган норма ҳам Асосий қонунимизда ўз аксини топиши зарур.

Биз жазо муддатини ўтаётганларни ҳам қайта тарбиялаб, улар соғлом ҳаётга қайтиши учун барча чораларни қўришимиз керак.

Яна бир масала. Кўпчилигимиз яхши биламизки, қадимги Рим ҳуқуқида олтин қоидалар бор. Масалан, “ҳеч кимга бажариб бўлмайдиган мажбуриятни юклама” ёки “қонун — имконсиз нарсани талаб қилмайди”, каби қоидалар шулар жумласидандир.

Афсуски, миллий қонунчилигимизда бажариб бўлмайдиган ёки бажариш қийин бўлган нормалар ҳам учраб туради. Аслида, қонунлар инсонга ҳеч қачон ортиқча талаб қўймаслиги керак. Ортиқча талаб, аввало, ортиқча харажат дегани. Қолаверса, бу коррупцияга йўл очади.

Мана, бир мисол: фуқаронинг ипотека кредитидан 3 миллион сўмлик уч ойлик қарзи бор. Амалдаги қонунчилигимизга кўра, банк қарздорни судга беради. Лекин, бу масалада давёо аризаси 3 миллион сўм, яъни реал қарз бўйича эмас, балки кредитнинг тўланмаган қисмига, дейлик, 250 миллион сўмга нисбатан берилади.

Суд аризани қўриб чиқиб, қарздордан 10 миллион сўмдан ортиқ давлат божи ундириш ва шартномани бекор қилиш бўйича қарор қабул қилади. Ўзингиз ўйланг, 3 миллион сўмини тўлай олмаган фуқаро 10 миллион давлат божини қандай тўлайди?

Бундай мантиқсиз ҳолатларнинг олдини олиш учун янги бир нормани Конституцияга киритиш таклифини билдираман. Яъни, маъмурий, фуқаролик, иқтисодий, жиноий жавобгарлик ва бошқа йўналишдаги ишларни қўриб чиқишда инсонга нисбатан қўлланиладиган ҳуқуқий таъсир чоралари қонуний мақсадга эришиш учун етарли бўлиши ҳамда шахсга имкон қадар енгиллик яратиши керак.

Биласизларми, мени кўп йиллардан буён қийнаб келган яна бир масала бор эди, у ҳам бўлса “прописка” деган муаммо.

Одамларимиз Тошкентга келиш учун йўллардаги назорат постларидан паспортида, “метрика”сиз ўта олмас эди. Ҳаммамизнинг фахримиз бўлган пойтахтимизни томоша қилишга ёки ишлашга келса ҳам ҳадиксираб юради.

Нега? Чунки амалдаги Конституцияда фуқароларимизнинг эркин ҳаракатланишига оид нормалар тўлиқ ёзилмаган. Ваҳоланки, биронта демократик мамлакатда фуқаронинг ҳуқуқини чеклайдиган бундай тартиб йўқ.

Одамларимизни, уларнинг ҳуқуқларини камситадиган бундай ҳолатни бартараф этиш учун биз йўллардаги назорат постларини, “прописка” деган нарсани йўқ қилдик.

Келгусида бундай тўсиқларни тизимли ҳал этиш учун ҳар бир Ўзбекистон фуқароси мамлакат бўйлаб эркин ҳаракатланиш, турар ёки яшаш жойини эркин танлаш ҳуқуқига эга бўлиши шарт. Ҳар бир фуқарога мамлакатдан тўсиқларсиз чиқиш ва қайтиш ҳуқуқи кафолатланиши лозим. Ана шу муҳим нормаларни Конституциямизда қатъий белгилаб қўйишни таклиф этаман.

Шунингдек, шахсий ҳаёт дахлсизлиги ва унинг кафолатлари айнан Конституция даражасида мустаҳкамланиши керак. Шундагина фуқароларимизнинг тинч ва хотиржам яшashi, давлатга ва қонунга ишончи, эмин-эркин ҳаракат қилишнни кафолатли таъминлаган бўламиз.

Иккинчи йўналиш — Асосий қонунимизда “Ўзбекистон — ижтимоий давлат” деган тамойилни мустаҳкамлашни таклиф этаман.

Чунки “инсон қадри” тушунчаси “ижтимоий давлат” тушунчаси билан чамбарчас боғлиқдир. Ушбу ғоянинг туб негизида ҳам аввало инсон қадрини улуғлаш, инсонга хизмат қилишдек олижаноб мақсад мужассамдир.

Маълумки, ижтимоий давлат ҳар бир инсон учун ижтимоий тенглик ва адолат принциплари асосида муносиб яшаш шaroитларини яратиб беради. У — ижтимоий тафовутларни камайтириш, мухтожларга ёрдам бериш бўйича самарали сиёсат олиб борадиган давлат моделидир.

Биринчидан, ижтимоий давлат мухтожларга уй-жой, яшаш учун зарур бўлган истеъмол товарларининг энг кам миқдори белгилаб қўйилишини назарда тутади. У шахс ва унинг oilаси муносиб ҳаёт кечириши учун етадиган иш ҳақи, бандликни таъминлаш, хавфсиз меҳнат шaroитини яратиш, камбағалликни қисқартиришни талаб қилади.

Шу билан бирга, ишсизликдан ҳимояланиш, кафолатланган сифатли таълим, малакали тиббий ёрдам, барча учун тенг имкониятлар, oilалар, болалар, аёллар, қариялар, ногиронлиги бор шахсларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш ҳам ижтимоий давлатнинг асосий вазифасидир.

Шулар қаторида яшаш учун зарур ресурслар — ичимлик суви, табиий газ, электр энергияси, транспорт ва бошқа қўлайликлар билан таъминланиш, мажбурий меҳнатга таъқиқ қўйиш ҳам ижтимоий давлатда муҳим аҳамият касб этади.

Бир сўз билан айтганда, ижтимоий давлатда ҳеч ким эътибордан четда қолмайди, ўз муаммолари билан ёлғиз ташлаб қўйилмайди.

Ижтимоий давлатда инсон қадри деганда, аввало, фуқарони яшаш учун зарур уй-жой билан таъминлашни тушунамиз.

Бизнинг халқимиз учун уй-жой — бу Ватан ичра кичик ватандир.

Инсоннинг дунёга келиши, шахс сифатида камолга етиши, фарзандларни вояга етказиш, миллий урф-одат ва тарихий аънаналарни давом эттириш, тўйлар қилиш айнан уй-жойда амалга оширилади. Фарзанд туғилса, яхши ниятлар билан одамларимиз ҳовлисига кўчлар экиб, шу уй, шу боғ кўп йиллар авлодларимга хизмат қилсин, деб орзу қилади.

Шу боис, уй-жойли бўлиш, унинг дахлсизлигини таъминлаш ҳар бир инсон ҳаётида қанчалик муҳим эканини барчамиз яхши биламиз. Халқимизнинг **“Уйи борнинг ташвиши йўқ, унинг бошпанаси бор”** деган ғапида чуқур маъно бор.

Яқинда “Ижтимоий фикр” нодавлат маркази ўтказган сўровномада кўпчилик юртдошларимиз доимий уй-жойнинг борлиги — oilа қуришининг асосий шарти, деб фикр билдирган.

Мана, кўряписларми, oilа мустаҳкам бўлиши учун инсонга аввало нима керак?

Маълумотларга кўра, мамлакатимизда ўтган беш йилда қарийб 500 мингта янги уй-жойлар қурилиб, фойдаланишга топширилди. Биринчи марта аёллар ва ёшларга, эҳтиёжманд oilаларга субсидиялар ажратиш тизими йўлга қўйилди. 2022-2026 йилларда эса реновация ва уй-жойлар дастурлари доирасида шахсларда маънан эскирган oilалар ўрнига 19 миллион квадрат метрдан ортиқ замонавий уй-жойлар барпо этилади. Бунинг ҳисобидан 275 мингдан зиёд oilа янги массивларга кўчиб ўтади.

Конституциямизда фуқароларимизнинг уй-жойга бўлган ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, унинг дахлсизлигини кафолатлаш, аҳолининг барча қатламлари, айниқса, мухтож тоифаларни уй-жой билан таъминлаш бўйича давлатнинг мажбуриятларини мустаҳкамлаш зарур.

Халқимиз орасида “снос” деган ном билан машҳур бўлган муаммо бор. Бундай ҳолатга бутунлай барҳам бериш учун уй-жой бўйича конституциявий кафолатни белгилаб қўйиш лозим. Яъни, суднинг қарорисиз ҳеч ким уй-жойидан маҳрум қилинмаслиги керак. Иморат бузилишга тушадиган бўлса, бунинг учун бузишдан олдин унинг қийматига мос равишда компенсация тўланиши шарт.

Уй-жойга ёки шахснинг бошқа молулига унинг руҳсатисиз кириш, уларни кўздан кечириш ва тинтув ўтказишга фақат қонунда белгиланган ҳолат ва тартибда йўл қўйилиши Конституцияда қатъий белгиланиши даркор.

Яна бир муҳим масала. Тараққиётнинг кўп асрлик тажрибаси шуни кўрсатадики, хусусий мулкисиз, унинг ишончли кафолатисиз кучли ижтимоий давлатни қуриб бўлмайди.

Шу боис, Бош қомусимизда хусусий мулк ҳимоясини таъминлаш учун зарур бўлган конституциявий кафолатларни кучайтиришимиз лозим. Токи, катта-кичиклигиндан қатъи назар, ҳар бир тадбиркор доимо давлат, Конституция, қонунлар ҳамда Президент ҳимоясида эканини амалда ҳис этсин.

Ривожланган давлатлардаги каби шундай тартиб ўрнатилиши лозимки, мулкдор сўб қарорисиз, ўзининг розилигисиз, адолатли тоов пулисиз мулкидан маҳрум этилмасин.

Шу билан бирга, давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш натижаларини қайта қўриб чиқмаслик ҳамда бекор қилмаслик масаласини ҳам конституциявий қоида сифатида белгилашнинг вақти-соати келди, деб ўйлайман.

Иқтисодиётимизни ҳаракатга келтирувчи асосий куч бўлган тадбиркорликнинг ривожланиши йўлидаги барча тўсиқ ва ғовларни олиб ташлашимиз зарур. Шу мақсадда Конституциямизда мамлакатимизда товарлар, хизматлар, ички кучи ва молиявий маблағлар эркин ҳаракатланиши, ички ва ташқи савдо ривожланиши учун давлат барча шaroитларни яратиши ҳақидаги нормани мустаҳкамлашимиз керак. Бу — бошланг ислохотларимиз ва давр талабидир.

Шунингдек, тадбиркорлар қонунчилида тақиқланмаган ҳар қандай фаолиятни амалга оширишга, ўз фаолияти йўналишларини мустақил равишда танлаш, тадбиркорликдан чекланмаган миқдорда даромад олишга ҳақли эканини ҳам Асосий қонунимизда аниқ белгилаб қўйишни таклиф этаман.

Давлат хусусий тадбиркорликни ривожлантириш учун қўлай ишбилармонлик ва инвестиция муҳитини ҳамда шaroитларни таъминлаши, эркин ва ҳалол рақобатнинг ҳимоя қилиниши, иқтисодий фаолиятда монополлаштиришга йўл қўйилмаслигини кафолатлашим лозим. Шу билан бирга, Асосий қонунимизда ер хусусий мулк бўлиши мумкинлиги аниқ белгиланиши лозим, деб ҳисоблайман.

Қишлоқ ҳўжалиги ерлари ва ўрмон фонди давлат тасарруфиди бўлиб, тадбиркорлик субъектларига ижара шартномаси асосида берилади, деган мазмундаги норма ҳам Конституциямизда акс этиши албатта ўринли бўлар эди.

Иккинчидан, ҳар қандай инсон учун муҳим ва муқаддас қадрият — бу унинг oilасидир. Соғлом ва мустаҳкам oilа — давлат таянчи ва жамиятнинг асосий бўғинидир.

Биз oilани ҳаёт давомийлигини таъминлайдиган, миллий маданият, урф-одат ва аънаналарни, ўзлигимизни сақлайдиган, баркамол авлодни шакллантирадиган маскан сифатида эъзозлаймиз. Каттага — ҳурмат, кичикка — иззат, одамийлик, меҳр-оқибат, она Ватанга муҳаббат ва садоқат каби олижаноб фазилатлар аввало oilада қарор топади.

Бугунги глобаллашув замонида oilа институтини ҳар томонлама ҳимоя қилиш, қўллаб-қувватлаш ва мустаҳкамлаш учун муносиб шарт-шaroитлар яратиб бериш зарурати тобора кучаймоқда.

Бош қомусимизда oilа институтининг конституциявий асосларини ривожлантириш мақсадида “oilа аёл ва эркекнинг ихтиёрий розилиги ва тенг ҳуқуқлилиги асосида шаклланиши”, жамиятнинг табиий ва таянч бўғини, жамият ва давлатнинг алоҳида ҳимоясида эканини мустаҳкамлаб қўйишни таклиф этаман. Шунинг учун давлат oilанинг тўлақонли ривожланиши учун зарур ижтимоий ва иқтисодий шaroитларни яратиши, кўп болали oilаларга қонунга мувофиқ имтиёз ва ижтимоий кафолатлар яратиб бериши лозим. Шунда oilанинг иқтисодий ва маънавий асослари янада мустаҳкам бўлади.

Учинчидан, халқимиз ҳаётининг мазмуни бўлиши азиз фарзандларимиз тарбияси ва уларнинг ёруғ келажғи олиб бораётган сиёсатимизнинг муҳим йўналишидир.

Бугунги кунда 30 ёшгача бўлганлар юртимиз аҳолиснинг қарийб 60 фоизни ташкил этмоқда. Бу — биз учун жуда катта бойлик, инсоний ресурс.

Биз oilа, мактабгача таълим, мактаб ва oilий таълимни ҳамда oilмий-маданий масканларни Учинчи Ренессанснинг энг муҳим бўғинлари, тўрт узвий халқаси деб ҳисоблаймиз. Шундай экан, Янги Ўзбекистон бунёдкорлари бўлиши ўғил-қизларимизнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлашни Конституцияда мустаҳкамлаб қўйиш — долзарб масаладир.

Бош қомусимизда боланинг манфаатлари, унинг жисмоний, ақлий ва маданий жиҳатдан тўлақонли ривожланиши учун барча шaroитларни яратиш устувор йўналишлардан бири сифатида ўз аксини топиши зарур.

Шу билан бирга, давлат иқтидорли ёшларни, уларнинг моддий аҳволидан қатъи назар, доимо қўллаб-қувватлашни мустақил қоида сифатида белгилаб қўйишимиз керак.

Кейинги пайтда халқимиз, айниқса, ёшларимиз ўртасида спортни оммалаштириш, соғлом турмуш тарзини қарор топтиришга катта аҳамият бераётганимиз барчангизга яхши маълум. Бу борадаги сиёсатимизни конституциявий асосда мустаҳкамлаш мақсадида Асосий қонунимизга қуйидаги қоидади киритишни таклиф этаман:

“Давлат жисмоний тарбия ва спортни ривожлантириш, ёшларни соғлом турмуш тарзи тамойиллари асосида маънавий ва ахлоқий етук инсонлар этиб тарбиялаш учун зарур шaroитларни яратади”.

Шунингдек, Конституциямизга “Оталар ўз фарзандлари вояга етунига қадар уларнинг тарбияси, таълим олиши, соғлиги, тўлақонли ва баркамол ривожланиши тўғрисида ғамхўрлик қилиш ҳуқуқига эга ва бунга мажбурдир”, деган қоидади киритиш ёш авлод тақдири учун масъулиятни янада оширишга хизмат қилади.

Тўртинчидан, халқимизнинг муруват, бағрикенглик, ёрдамга мухтожларга бегараз кўмак бериш, имконияти чекланган инсонларга тенг имкониятлар яратиш, меҳр-оқибат ва саховат каби фазилатлари миллий ғоямизнинг асосини ташкил этади.

Бугунги кунда юртимизда 1 миллионга яқин имконияти чекланган ва ногиронлиги бўлган фуқароларимиз ҳаёт кечирмоқда. Сўнгги йилларда мамлакатимизда имконияти чекланган фуқароларимизни қўллаб-қувватлаш, уларга тенг шaroитларни яратиш борасидаги давлат сиёсати мутлақо янги босқичга кўтарилмоқда. Жумладан, Парламентимизда “Ногиронлиги бўлган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги қонун қабул қилинди, шунингдек, Ногиронлар ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро конвенция ратификация қилиниб, бу борада мустаҳкам ҳуқуқий база яратилди.

Шу асосда имконияти чекланган ва ногиронлиги бўлган шахсларнинг жамиятдаги мавжуд имкониятлардан тенг фойдаланиш, ҳаракатланиш, соғлиқни сақлаш, таълим, спорт

Конституциявий ислохотларимизнинг бош мақсади — инсон қадри, халқ манфаатини амалда таъминлашдир

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Конституциявий Комиссия аъзолари билан учрашувдаги нутқи

 Бошланиши 1 - , 2-бетларда

Бундай фаолият ҳеч қачон тўхтаб қолмаслиги учун ватандошлар ҳақида давлат томонидан ғамхўрлик қилишнинг конституциявий асосларини яратиш зарур. Шу мақсадда Конституциямизга давлат чет элда яшаётган ва ишлаётган фуқароларимиз ҳамда ватандошлар билан мунтазам алоқаларни сақлаб қолиш ва ривожлантириш ҳақида ғамхўрлик қилади, деган қоидади киритиш даркор.

Олтинчидан, инсон саломатлиги — жамиятнинг энг катта бойлигидир. Ҳаёт

ий тажриба шуни кўрсатадики, фақат соғлом халқ ва миллатгина буюк ишларга қодир бўлади.

Биз учун инсон саломатлиги — миллат ҳаётининг давомийлигини таъминлаш, унинг генофондини сақлаш, барқарор миллий стратегиямизнинг муҳим таркибий қисмидир. Бу мақсадларга эришиш учун, менимча, Конституциямизда белгиланган “Ҳар бир инсон малакали тиббий хизматдан фойдаланиш ҳуқуқига эга”, деган умумий норма етарли эмас. Бу моддани кенгайтириш, тўғридан-тўғри қўлландиган нормалар билан бойитиш шарт, деб ҳисоблайман.

Дунёда икки йил олдин бошланган пандемия бизни кўп нарсага ўргатди. Жорий йил март ойдада тиббиёт ходимлари билан ўтган учрашувда келиб тушган 25 мингдан зиёд мурожаатлар ҳам бу соҳадаги кўп муаммоларни кўрсатиб берди. Шуларни таҳлил этган ҳолда, Бош қомусимизда инсон соғлигини сақлашга оид конституциявий қарорларнинг янада кучайтириши тақлиф этаман.

Навбатдаги масала — инсоннинг қамол топиши, фаровон ҳаёт кечирishiда қулай ва хавфсиз атроф-муҳит, экологиянинг аҳамияти бекиёё эканини барчамиз яхши тушунамиз.

Табиатдаги глобал иқлим ўзгаришлари, Орол денгизининг куриши билан боғлиқ вазиятнинг тобора кескин тус олаётгани экологик хавфсизликни гоят долзарб масалага айлантирди. Шу боис, Конституциямизда ушбу йўналишга доир экологик-ҳуқуқий нормалар ўз ифодасини топиши лозим.

Ҳеч шубҳасиз, бундай конституциявий ўзгаришлар жамиятимизда фуқароларнинг экологик ҳуқуқлари ва мажбуриятлари, айниқса, мансабдор шахсларнинг табиат ҳимояси учун масъулиятини кескин ошириш, аҳолининг экологик маданиятини юксалтиришга хизмат қилади. Бу, ўз навбатида, мамлакатимизда амалга оширилаётган “Яшил макон” умуммиллий лойиҳаси доирасидаги ишларни янада кучайтириш имконини беради.

Бир сўз билан айтганда, давлатнинг эркаклар ва аёллар, оилалар ва болалар, ёшлар ва нурунийлар, ногиронлиги бор шахслар, мамлакатда ёки унинг ташқарисида бўлишдан қатъи назар, барча инсонлар ҳақида қайғуриши Конституцияда мустаҳкамланиши зарур.

Хурматли йигилиш иштирокчилари! Биз таълим, илм-фан ва инсон капиталини ривожлантиришга устувор эътибор бериб келмокдамиз. Чунки бугунги шиддатли рақобат замонида фақат билимли, маърифатли миллат ва давлат муносиб тараққиётга эриша олади.

Ота-боболаримиз “**Бешиқдан қабрга**ча илм излан

” деган муборак ҳадистга амал қилиб яшаган даврларда юртимиз заминидан буюк мутафаккир зотлар — бухорийлар, термизийлар, хоразмийлар, берунийлар, фарғонийлар, навоийлар етишиб чиқкан. Биз ана шундай улуг аждодларимизнинг янги баркамол авлодини тарбиялаб юзга етказмоқчи эканмиз, бунинг учун бояча, мактаб, олий таълим ва илм-фан соҳаларини устувор тараққий эттиришни конституциявий даражада мустаҳкамлаб қўйишимиз шарт.

Бош қомусимизда давлат мактабгача таълим, мактаб ва олий таълим тизимини, турли мулк шаклидаги, жумладан, хусусий таълим муассасаларини ривожлантириш учун зарур шароитлар яратиб бериши билан боғлиқ нормалар ҳам бўлиши лозим.

Биз сўнгги йилларда жамиятимизда устоз ва мураббийларнинг обрў-эътиборини юксалтириш, уларнинг машоаларини ошириш ва давлат томонидан қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратяпмиз.

Устоз ва мураббийлар — билимларни, урф-одат ва анъаналар, маданиятими

педогог ходимларнинг касбий фаолиятига аралашиш, уларнинг хизмат мажбуриятларини бажаришига тўқинлик қилишга йўл қўйилмаслигини Конституция даражасида белгилаб қўйсак, ўйламанки, адолатдан бўлади.

Учинчи йўналиш — эркин ва адолатли фуқаролик жамияти ривожланиши билан боғлиқ масаладир.

Бизнинг халқимиз учун жамият, аввало, маҳалладан бошланади. Маҳалла — асрлар давомида миллий урф-одатларимиз ва бой маънавиятимизни безавол сақлаб, халқимиз учун зғзулик ва тарбия бешиги, яхши қўшичилик ва ҳамжиҳатлик маскани бўлиб келмоқда. Маҳалла деганда, дунёда камдан-кам учрайдиган, инсонни жамият билан уйғун ва бағрикенглик руҳида тарбиялайдиган, халқ билан давлат ўртасида ишончли кўприк вазифасини бажарадиган ноёб ижтимоий тузилмани тушунамиз.

Ўтган даврда маҳалла ривожига доир 50 дан ортқ норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинди. Ҳар бир ҳудудда “Обод ва хавфсиз маҳалла” таъмоилиига асосланган янги тизим жорий этилмоқда.

Айни пайтда маҳаллани фуқаролар ўз фикри ва дардини, тақлиф ва тавсияларини эркин айтадиган, муаммосига самарали ечим топадиган чинакам халқчил тузилмага айлантириш долзарб аҳамият касб этмоқда.

Маҳалла обод бўлса — юрт обод бўлади. Маҳаллада ўзгариш бўлса — бутун жамият ўзгаради.

Ҳабарингиз бор, фуқаролар йиғинларининг жамиятдаги мавқеи ва таъсирини кучайтиришга қўмаклашиш мақсадида Маҳалла ва нурунийларни қўллаб-қувватлаш вазирлигини ташкил этдик. Лекин ҳоҳида, бу — маҳаллаларнинг бошқарадиган идора, деган нотўғри гап-сўзларни ҳам эшитиб қоляпмиз. Бундай қарашларга йўл қўймаслик ҳамда маҳалланинг мақомини ҳамда давлат органларининг бу борадаги вазифаларини Асосий қонунимизда аниқ белгилаб қўйишни тақлиф этаман. Бунда маҳаллаларнинг давлат ҳокимияти органлари тизимига кирмаслиги, жойлардаги маҳаллий аҳамиятга молик масалаларни мустақил ҳал этиш бўйича ваколатлари алоҳида белгиланиши зарур. Бунинг учун эса давлат органларининг маҳаллалар фаолиятига ҳар томонлама қўмак кўрсатиш бўйича мажбуриятлари мустаҳкамланиши керак.

Хурматли мажлис иштирокчилари! Юртимизда фаолият олиб бораётган 9 минг 200 дан ортқ нодавлат нотижорат ташкилотлари жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқ ҳамда қонуний манфаатларини, демократик қадриятларни ҳимоя қилишда, ижтимоий ҳаёт, маданият ва таълим борасидаги мақсадларга эришишда муҳим вазифани бажармоқда.

Сўнгги йилларда нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятини бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш, ушбу соҳани тартибга солувчи ҳуқуқий базани такомиллаштириш борасида изчил иш олиб бори

лмоқда. Бу чора-тадбирларни сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш ҳамда мамлакатимизда адолатли фуқаролик жамиятини ривожлантиришнинг яқин ва ўрта муддатга қаратилган истиқболларини белгилаб олиш мақсадида 2021-2025 йилларга мўлжалланган концепция тасдиқланди.

Энди Асосий қонунимизда фуқаролик жамияти институтлари — маҳаллалар, сиёсий партиялар, ҳаракатлар, оммавий ахборот воситалари, касаба уюмлари, жамғаримлар ва бошқа жамоат би

рлашмаларининг ўрни ва мақомини янада мустаҳкамлаш лозим, деб ўйлайман.

Тўртинчи йўналиш — Ўзбекистонда инсонпарвар, демократик ҳуқуқий давлат қуриш масаласидир.

Ҳуқуқий давлат — инсониятнинг минг йиллар мобайнидаги машаққатли меҳнати эвазига шаклланган тараққиёт ғояси ва буюк кашфиётидир.

Фақат ҳуқуқий давлат шароитидагина инсоннинг ҳаёти, эркинлиги, шаъни, қадр-қимматини тўлиқ таъминлаш, том

маънода халқпарвар бошқарув тизимини шакллантириш мумкин.

Ҳуқуқий давлат — демократик таъмоийлар асосида қабул қилинган қонунлар олдид

а барча тенг ва ҳисобдор бўлган, ҳеч ким қонундан устун турмайдиган давлатдир. Шу муносабат билан Ҳукумат ваколатларини кенгайтиришни тақлиф этаман. Хусусан, Конституцияда Вазирлар Маҳкамаси ва ҳокимликларнинг экология, ёшлар сиёсатини амалга ошириш,

Биз эл-юрт ташвиши билан яшайдиган халқчил давлат барпо этишни кўзлаганмиз. Бу шуни англатадики, давлат, унинг органлари ва мансабдор шахслари халқ учун ишлайди, унга хизмат қилади. Давлат ҳокимияти устидан халқ назорати ўрнатилади.

Конституцияга давлат органлари фаолиятида очиклик, шаффофлик ва ҳисобдорлиқни, мазкур органларнинг ичмам ва тежамкор бўлишини таъминлаш юзасидан қоидалар киритишни тақлиф қиламан.

Асосий қонунимизда халқ ҳокимиятчилигини, ҳокимиятларни бир-бирини тийиб туриш ва мувозанатда сақлаш механизмларини таъминлашни янада кучайтириш талаб этилади. Бунда, авваламбор, Ҳукуматни шакллантириш ва унинг самарали фаолият юритишини таъминлашда Олий Мажлисининг ваколатларини кенгайтириш бўйича тегишли қоидаларни Асосий қонунимизда белгилашимиз зарур. Жумладан, Коррупцияга қарши курашиш агентлиги раҳбарини тайинлаш бўйича фармон Сенат томонидан тасдиқланиши тартибини жорий этишни тақлиф этаман.

Шу билан бирга, Ҳукумат томонидан тайёрланган Коррупцияга қарши кураш бўйича йиллик миллий маърузани муҳокама қилиш масаласини парламентимиз ваколатига киритиш лозим.

Шунингдек, Олий Мажлисининг парламент назоратини амалга ошириш бўйича ваколатларининг конституциявий асосларини қучайтириш бўйича ишларни давом эттириш керак. Шу мақсадда мен Президентнинг айрим ваколатларини Олий Мажлисга ўтказишни тақлиф этаман. Мисол учун, Ҳисоб палатаси раисини лавозимга тайинлаш ва озод қилиш ваколатини Сенатга ўтказиш мақсадаг

мувофиқ. Бу орқали Ҳисоб палатаси Давлат бюджетни шаклланиши ва ижросини таъминлашда парламент назоратининг муҳим воситасига айланади.

Давлат ҳокимияти ва бошқаруви тизимини ислох қилишдаги муҳим масала — бу жойларда ҳокимлар ва маҳаллий кенгашлар ваколатини ажратишдир.

Барчангизга маълумки, бу ғояни мен аввал ҳам бир неча марта илгари сурган эдим. Амалга оширган ислохотларимиз натижасида маҳаллий кенгашлар, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг ваколатлари кенгайди. Шундан келиб чиқиб, ҳокимлар бир вақтнинг ўзид

а халқ депутатлари кенгашларига ҳам бошчилик қилиши ҳақидаги қоида

ни Конституциядан чиқариб ташлаш вақти келди, деб ҳисоблайман.

Бу ислохотнинг жорий этилиши ҳокимият ваколатларини бўлиниш принципини маҳаллий даражада татбиқ этишга, маҳаллий кенгашлар фаолияти самарадорлигини, ҳокимларнинг халқ вакиллари олдидаги масъулиятини оширишга олиб келади. Ҳудудларда халқ манфаатларини тўлиқ таъминлашга, ҳокимликлар фаолияти устидан кенгашлар ва жамоатчилик назоратини кучайтиришга хизмат қилади.

Биз халқ вакиллик органлари ваколатларини бундан буён ҳам янада кенгайтириш йўлидан бора

миз. Фуқароларнинг давлат ишларини бошқаришдаги иштирокини кенгайтириш мақсадида қонунчилик ташаббуси ҳуқуқи институтини ислох қилишни мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблайман. Хусусан, Конституциямизга қонунчилик тақлифларини киритиш институтини жорий этишни тақлиф қиламан.

Мазкур институт доирасида 100 минг кишидан кам бўлмаган миқдордаги фуқаролар ўз қонунчилик тақлифларини Олий Мажлис Қонунчилик палатасига киритиш имкониятига эга бўладилар. Шу асосда энди халқ бево

сита қонун ижодкори сифатида ташаббус кўрсатиш ҳуқуқини қўлга киритади.

Мазкур янги қонунчилик тақлифларини киритиш институтини Олий Мажлис Сенати, Омбудсман ва Марказий сайлов комиссиясига ҳам бериш вақти келди, деб ҳисоблайман. Бунда ташаббуслар қонун лойиҳаси шаклида эмас, балки тақлифлар кўринишида киритилади.

Ижро ҳокимияти органларининг конституциявий жавобгарлик соҳаларини, ваколатларини кенгайтириш билан бирга, уларнинг амалга оширилиши у

стидан жамоатчилик ва парламент назоратини кучайтириш ҳам талаб этилади.

Шу муносабат билан Ҳукумат ваколатларини кенгайтиришни тақлиф этаман. Хусусан, Конституцияда Вазирлар Маҳкамаси ва ҳокимликларнинг экология, ёшлар сиёсатини амалга ошириш,

оилани қўллаб-қувватлаш, мустаҳкамлаш ва ҳимоя қилиш, ногиронлиги бўлган шахсларни ижтимоий ҳимоя қилиш, қулай жамоат транспортини ривожлантириш, аҳолининг дам олиши учун зарур шароитлар яратиш, фуқаролик жамияти институтларини қўллаб-қувватлаш бўйича масъулиятини белгилаш лозим.

Фуқароларнинг тинч, эркин ва фаровон яшashi Ҳукумат ва маҳаллий ижро органлари фаолиятининг бош мезонига айланиши зарур.

Яна бир муҳим масала. Янги Ўзбекистонда Ҳаракатлар стратегиясидан — Тараққиёт стратегияси сари дадил қадам ташлаётган эканмиз, барча суд ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ходимлари шуни чуқур англаб олиши керак.

Суд-ҳуқуқ тизимини қораловчи, жазоловчи органдан инсон ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилувчи органга айлантириш — ислохотларимизда ҳал қилувчи аҳамиятга эга.

Ривожланган давлатлардаги каби бизда ҳам адолатли ва мустақил суд, қонун усту

нлигини амалда таъминловчи прокуратура, жамоат тартибини сақловчи ва инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи ички ишлар, миллий гвардия, кучли адвокатура тизимини яратиш асосий вазифамиздир.

Бугунги имкониятдан фойдаланиб, Конституция моддаларини бево

сита амалга ошириш механизми ҳақида ҳам фикр алмашиб олишимиз зарур.

Конституциянинг олий юридик кучга эга экани, тўғридан-тўғри қўлланиши, инсоннинг асосий ҳуқуқ ва эркинликлари ажралмас ва дахлсиз бўлиб, ҳар кимга туғилганидан бошлаб тегишли экани қайд этилмоқда. Буларнинг барчаси Асосий қонуннинг ҳимоячиси бўлган Конституциявий суд фаолияти

ни янада такомиллаштиришни тақозо этмоқда.

Мазкур суд, бошқа судлардан фарқи ўлароқ, фақат Конституцияга бўйсунди ҳамда Асосий қонуннинг усту

нлиги принципини таъминлайди. Бунда Конституциявий суд қонун чиқарувчи ҳамда ижро этувчи ҳокимият чиқарган ҳужжатларда, инсон ҳуқуқ ва эркинликлари устуворлигига оид конституциявий принцип ҳамда Конституция нормаларига амал қилинишига эътибор қаратади.

Шу муносабат билан Конституциявий суд ишини тубдан ўзгартириш, унинг ваколатларини аниқлаштириш ҳамда ҳисобдорлигини ошириш лозим.

Шунингдек, Конституциямизда фуқаролар ва юридик шахсларнинг муайян ишда суд томонидан уларга нисбатан қўлланилган қонуннинг Конституцияга мослигини текшириш ҳақидаги шикоятларини кўриб чиқишни Конституциявий суднинг ваколатида акс эттириш мақсадга мувофиқ.

Азиз дўстлар!

Барча эзгу мақсадларимизнинг амалга ошиши миллатлар ва динлараро ҳамжиҳатликка, юртимиз тинчлиги ҳамда хавфсизлигига боғлиқ. Мамлакатимизда олиб борилаётган ички ва ташқи сиёсат ушбу вазифалар ечимига қаратилган.

Ўтган даврда биз жаҳоннинг қўллаб-даватлари билан, хусусан, минтақадаги барча мамлакатлар билан ҳамкорлиқни яхшиладик, яқин қўшничилик ва дўстлик муҳитини мустаҳкамладик.

Шундан келиб чиқиб, Асосий қонунимизга Ўзбекистон барча давлатлар, энг аввало, ўзининг яқин қўшнилари билан тинчликпарвар ва дўстона сиёсат юритиши, унинг ташқи сиёсати инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳурмат қилиш, давлатларнинг ҳудудий яхлитлигига оид принцип ва нормаларга асосланиши ҳақидаги моддани қўшишни тақлиф этаман.

Шунингдек, мамлакатимиз ва жаҳонда туб ўзгаришлар юз бераётган ҳозирги шароитда Ўзбекистон ташқи сиёсатининг концептуал-ҳуқуқий асосларини янгилаш ва такомиллаштириш алоҳида долзарб аҳамият касб этмоқда.

Таъкидлаш зарурки, Ўзбекистон Республикасининг Миллий хавфсизлик концепцияси 1997 йилда тасдиқланган. Ўзбекистон Республикасининг Ташқи сиёсий фаолияти концепцияси эса 2012 йилда қабул қилинган.

Яққол кўриниб турибдики, мазкур икки муҳим ҳужжат бугунги дунёда шиддат билан ўзгариб бораётган янги шарт-шароитларга тўлиқ жавоб бера олмаётти.

Шу муносабат билан, ҳозирги пайтда кенг омма муҳокамасида бўлиб турган конституцион ислохотларни иноватга олиб, Ўзбекистон Республикасининг Миллий хавфсизлик концепцияси ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Ташқи сиёсий фаолияти концепциясини янги тахрирда ишлаб чиқиш зарур, деб ҳисоблайман.

Мазкур ҳужжатларнинг ўта муҳимлигидан келиб чиқиб, ушбу концепцияларни ҳам Конституциявий қонун шаклида қабул қилишни тақлиф этаман.

Мухтарам мажлис қатнашчилари!

Албатта, халқимиздан Комиссияга келиб тушган барча муҳим ва долзарб тақлифларни бугун Сизлар билан батафсил муҳокама қилиш имкониятига эга эмасмиз. Мен уларнинг айримлари

га тўхталиб ўтдим, холос.

Конституциявий комиссия биринчи босқичда ўз ишини якунига етказиб, халқимиздан келиб тушган барча тақлифларни тизимлаштирган ҳолда, Олий Мажлис палаталарига тақдим этиш арафасида турибди.

Энди олдимизда бу ишларимизнинг иккинчи босқичи, яъни ана шу тақлифларнинг халқимиз, жамоатчилигимиз билан яна бир бор ҳар томонлама кўриб чиқиб, қабул қилиш вазифаси турибди.

Шуни алоҳида таъкидлашни истардим: биз шу кунга қадар барча ислохотларни бутун халқимиз билан бамаслаҳат амалга ошириб келяпмиз. Ўйлаيمانки, Конституцияга киритиладиган ҳар бир ўзгариш ва қўшимча, албатта, умумхалқ муҳокамасига қўйилиши зарур. Чунки эл-юртимиз гоят муҳим ва ҳал қилувчи тарихий танлов олдида турибди.

Конституциявий ислохот орқали биз Янги Ўзбекистонда инсон қадрини амалда энг олий қадрият даражасига кўтаришга қаратилган барча амалий ишларимизнинг мустаҳкам ҳуқуқий асосларини яратиб, эртанги кунимиз, келажагимиз қандай бўлишини белгилаб олишимиз лозим.

Шу маънода, Комиссия тақлифи асосида Парламент томонидан ишлаб чиқилган лойиҳани умумхалқ муҳокамасида кўриб чиқишни ҳамда референдум ўтказиш йўли билан қабул қилишни тақлиф этаман.

Тўғри, амалдаги қонунчилигимизга кўра, парламентнинг ўзи ҳам Конституцияга ўзгариш киритиш ваколатига эга. Лекин, конституциявий ислохотни фуқароларимиз фикри ва қўллаб-қувватлаш асосида, референдум орқали амалга оширсак, бу том маънода халқимиз хоҳиш-иродасининг ифодаси — ҳақиқий халқ Конституцияси бўлади, деб ўйлайман.

Бу “Конституциянинг ягона манбаи ва муаллифи — халқдир” деган таъмоилга тўла мос келади. Шунда ҳар бир ватандошимиз — Янги Ўзбекистон Конституцияси — менинг Конституциям” деб юксак ғурур билан айта олади.

Шу фурсатдан фойдаланиб, халқимизга мурожаат қилмоқчиман.

Азиз ватандошлар, бугун нотинч дунёда, ўта таҳликали замонда яшаяпмиз. Мамлакатимиз тараққиётда гоят масъулиятли даврни бошдан кечирмоқдамиз.

Янги Ўзбекистонни барпо этиш мақсадида бошлаган барча ислохотларимиз ҳар биримизнинг бугун ва келажақда фаровон ҳаёт кечир

ишимизни таъминлашга қаратилган.

Ҳар бир юрtdошимиз ўз ҳаёти, эркинлиги, қадр-қиммати, шаъни ва ғурурини улугулаб, Ватани ва халқига тоғдек таянч бўлиб яашага қодир, эркин ва азму шижоатли инсонлардир.

Шу боис, барчамиз Конституцияга киритиш тақлиф этилаётган янги норма ва қоидаларни онгу тафаккуримиз, қалбимиздан ўтказиб, уларга холис ва ҳаққоний муносабатимизни билдиришимиз лозим.

Барчамиз Асосий қонунимизда ўзимизни, оиламизни, маҳалламизнинг орзу-умидларини қўришга интилаётганимиз — бу табиий ва мутлақо тўғри.

Ўйлаيمانки, Конституцияга киритиладиган барча тузатиш ва қўшимчалар мамлакатимизнинг 14 та ҳудудий бирлигидан иборат ягона давлатни, миллати ва элатидан қатъи назар, ягона ва қудратли Ўзбекистон халқини янада жиғлаштирида ҳамда улугвор мақсадлар сари сафарбар этади.

Шу боис, барча азиз ватандошларимизни конституциявий ислохот жараёнида янада фаол қатнашишга чақираман.

Ҳеч қачон унутмайлик, бу жараёндаги иштирокимиз билан ўзимиз, оиламиз, фарзандларимиз мана шу муқаддас заминда янада эркин ва фаровон яшashi учун мустаҳкам пойдевор яратамиз.

Қадрли ватандошларим!

Сизларни ишонтириб айтмоқчиман, давлатимиз янгиланаётган Конституциямиз моддаларини ҳаётда тўла қарор топтириш учун барча куч ва воситаларни сиёсатбар этади.

Бу янгиликлар аниқ қонун ва кодекслар, амалий дастурлар ва режалар билан ҳаётимизда албатта ўз аксини топади. Ҳар бир конституциявий норма ижросини таъминлаш бўйича аниқ ижтимоий, иқтисодий, сиёсий-ҳуқуқий чора-тадбирлар қўрилади.

Ишончим комил, эл-юртимиз эзгу ниятлар билан бошлаётган умидли ва барқарор ислохотларимизни албатта қўллаб-қувватлайди.

Конституцияга ўзгариш ва қўшимчалар киритилиши конституциявий ислохотларнинг бошланиши, холос. Конституциявий ислохотларни том маънода ҳаётга татбиқ этиш учун олдимизда янада муҳим ва масъулиятли вазифалар пайдо бўлади.

Аввало, барча қонунларимизни, бутун қонунчилигимизни қайтадан кўриб чиқиб, янги конституциявий нормаларга мувофиқлаштиришимиз лозим.

Давлат органлари, давлат бошқаруви тизимини конституциявий ислохотларга мос ҳолда такомиллаштириш зарурати туғилади.

БЕТАКРОР ЮРТИМИЗДА БАРҚАРОР ЖАМИЯТНИ ВА БАРДАВОМ ТАРАҚҚИЁТНИ ТАЪМИНЛАШ — БАРЧАМИЗНИНГ БОШ МАҚСАДИМИЗ

Бошланиши 1-бетда

Маъмурий, фуқаролик, иқтисодий, жиноий жавобгарлик ва бошқа йўналишдаги ишларни кўриб чиқишда инсонга нисбатан қўлланиладиган ҳуқуқий таъсир чоралари — қонуний мақсадга эришиш учун етарли бўлиши ҳамда шахсга имкон қадар энгиллик яратиши кераклиги таъкидланди. Иккинчи йўналишда “Ўзбекистон — ижтимоий давлат” деган ғоя илгари сурилди.

Маълумки, ижтимоий давлат ҳар бир инсон учун муносиб яшаш шaroитлари яратиб беради, ҳеч ким эътибордан четда қолмайди, ўз муаммолари билан ёлғиз ташлаб қўйилмайди. Шу боис, бу йўналишда аҳолини уй-жой билан таъминлаш, оиланинг иқтисодий ва маънавий асосларини мустаҳкамлаш, болаларнинг манфаатлари ва тўлақонли ривожланиши учун барча шарoитларни яратиш, ногиронлиги бўлган шахсларни қўллаб-қувватлаш, инсон саломатлиги ва экологияни асрашга оид тақлифлар билдирилди.

— Бир сўз билан айтганда, давлатнинг эркаклар ва аёллар, oilalar ва болалар, ёшлар ва

нуронийлар, ногиронлиги бор шахслар, мамлакатда ёки унинг ташқарисида бўлишдан қатъи назар, барча инсонлар ҳақида қайғуриши Конституцияда мустаҳкамланиши зарур, — деди Шавкат Мирзиёев.

Учинчи йўналиш Конституцияда маҳалланинг мақомини ҳамда давлат органларининг бу борадаги вазифаларини аниқ белгилаш ҳақида бўлди. Бунда маҳаллаларнинг давлат ҳокимияти органлари тизимига кирмаслиги, жойлардаги маҳаллий аҳамиятга молик масалаларни мустақил ҳал этиши, бунинг учун давлат органлари уларга кўмак кўрсатишига оид тамoйиллар ўз ифодасини топади.

Тўртинчи йўналиш мамлакатимизда давлат бошқарувини тақомиллаштириш, халқ ҳокимиятичилигини кучайтиришга қаратилгани билан жуда муҳим.

— Биз эл-юрт ташвиши билан яшайдиган халқчил давлат барпо этишни кўзлаганмиз. Бу шуни аниқлатадики, давлат, унинг органлари ва мансабдор шахслари халқ учун ишлайди, унга хизмат қилади. Давлат ҳокимияти устидан халқ

назорати ўрнатилади. Конституцияга давлат органлари фаолиятида очиқлик, шаффофлик ва ҳисобдорликни, мазкур органларнинг ихчам ва тежамкор бўлишини таъминлаш юзасидан қоидалар киритишни тақлиф қиламан, — деди Президент.

Жумладан, ҳукуматни шакллантириш ва унинг самарали фаолият юритишини таъминлашда Олий Мажлисининг ваколатларини кенгайтириш, Президентнинг айрим ваколатларини Олий Мажлисга ўтказиш бўйича тақлифлар билдирилди.

Ҳокимлар бир вақтнинг ўзida халқ депутатлари кенгашларига ҳам бошчилик қилиши ҳақидаги қoйдани Конституциядан чиқариб ташлаш вақти келгани таъкидланди.

Давлатимиз раҳбари Конституцияга қонунчилик тақлифларини киритиш институтини жорий этишни тақлиф қилди. Бу қoйда орқали халқ бевосита ташаббус кўрсатиш ҳуқуқини қўлга киритади. 100 минг кишидан кам бўлмаган миқдордаги фуқаролар ўз қонунчилик тақлифларини Олий Мажлис Қонунчилик палатасига киритиш имкониятига эга бўлади.

Ҳукумат ваколатларини ҳам кенгайтириб, Вазирлар Маҳкамаси ва ҳокимликларнинг экология, ёшлар, oilани қўллаб-қувватлаш, ногиронлиги бўлган шахсларни ижтимоий ҳимоя қилиш, жамоат транспортини ривожлантириш, аҳолининг дам олиши учун зарур шарoитлар яратиш, фуқаролик жамияти институтларини қўллаб-қувватлаш бўйича масъулиятини Конституцияда белгилаш лoзимлиги қайд этилди.

Жаҳонда тўб ўзгаришлар юз бераётган ҳозирги шарoитда, Ўзбекистон ташқи сиёсатининг концептуал-ҳуқуқий асосларини янгилаш ва тақомиллаштириш муҳимлиги ҳам таъкидланди.

Маълумки, Конституциявий комиссия томонидан умумлаштирилган тақлифларни энди Қонунчилик палатаси депутатлари қонунчилик ташаббуси тартибиди Парламент қуёи палатасига киритади. Парламентда улар чуқур муҳокамадан ўтказилиб, янгиланган Конституция лойиҳаси тайёрланади. Қонунчилигимизга кўра, парламентнинг ўзи ҳам Конституцияга ўзгартиш киритиш ваколатига эга. Лекин Президентимиз Конституция лойиҳасини умумхалқ муҳокамасида

кўриб чиқишни ҳамда референдум ўтказиш йўли билан қабул қилишни тақлиф этди.

— Конституциявий ислохотни фуқароларимиз фикри ва қўллаб-қувватлаши асосида, референдум орқали амалга оширсак, бу том маънода халқимиз хоҳиш-иродасининг ифодаси — ҳақиқий халқ Конституцияси бўлади, — деди давлатимиз раҳбари.

Шу боис, Президент халқимизга мурожаат қилиб, конституциявий ислохот жараёнида янада фаол қатнашишга қақирди.

— Бетакрор юртимизда барқарор жамиятни ва бардавом тараққиётни таъминлаш — барчамизнинг бош мақсадимиздир! Мен бутун халқимизни ана шу буюк мақсадга эришишда ўзарo бир-дамликка ва ҳамжихатликка қақираман, — дея таъкидлади Шавкат Мирзиёев.

Учрашув самийий мулоқот тарзида давом этди. Конституциявий комиссия аъзолари сўзга чиқиб, аҳолининг тақлифлари, ислохотлар зарурати ҳақида ўз фикрларини билдирди.

ЎЗА

Ўзбекистон — Озарбайжон:

ЎЗАРО ИШОНЧ ВА ЮКСАК ЭҲТИРОМГА АСОСЛАНГАН ҲАМКОРЛИК

Озарбайжон Республикаси Президенти Илҳом Алиев 21-22 июнь кунлари давлат ташрифи билан Ўзбекистонда бўлади.

Икки мустақил давлат 1995 йил октябрь ойида дипломатик муносабатлар ўрнатган. Олий даражадаги Ўзбекистон-Озарбайжон саммити мамлакатларимиз ўртасидаги ҳамкорлиkning ривожланиш тарихида янги босқични очиши кутилмоқда. Ўзбек ва озар халқларининг ўзарo дўстлик aloқалари чуқур тарихий илдизларга эга бўлиб, кўп асрлик маданий ва маънавий қадриятлар, анъаналар ва тарихнинг ўзарo уйғунлашувига таянади. Бугунги кунда ушбу азалий ва яқин ришталар икки давлат ўртасида мустаҳкам ишонч ва юксак ҳурматга асосланган ўзарo манфаатли ҳамда самарали ҳамкорлиқни ривожлантириш учун мустаҳкам пойдевор бўлмоқда.

Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев 2019 йил 14-15 октябрь кунлари Туркий тили давлатлар ҳамкорлик кенгашининг (ҳозир — Туркий давлатлар ташкилоти) Боку шаҳрида бўлиб ўтган 7-саммитида иштирок этиш учун Озарбайжонга ташриф буюрди.

Ташриф чоғида давлатимиз раҳбари Озарбайжон Президенти Илҳом Алиев билан учрашди. Учрашувда икки мамлакат раҳбарлари ўзарo манфаатли ҳамкорликни кенгайтиришнинг долзарб масалаларини муҳокама қилдилар ва истиқболдаги устувор вазифаларни белгилаб oлдилар.

134 та, жумладан, давлатларарo 7 та, ҳукуматларарo 54 та, идораларарo 35 та ва бошқа ҳужжатларни ўз ичига олган шартномавий-ҳуқуқий база ҳамкорлиқни ривожлантиришнинг мустаҳкам асоси ҳисобланади.

1996 йил 27 май куни Бокуда имзоланган Дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартнома ва 2004 йил 23 март куни Тошкентда имзоланган Стратегик шериклиқни янада мустаҳкамлаш тўғрисидаги декларация асосий ҳужжатлардир.

Таъкидлаш жоизки, сўнгги йилларда икки томонлама муносабатлар янги динамика ва мазмунга эга бўлиб бормоқда. Юқори даражадаги aloқалар сезиларли даражада фаоллашмоқда. Хусусан, парламентларарo ҳамкорлик изчил ривожланмоқда, парламент вакиллари Ўзбекистон ва Озарбайжонда бўлиб ўтаётган Президент ва парламент сайловларида халқарo кузатувчи сифатида мунтазам иштирок этиб келмоқда, шунингдек, турли халқарo тадбирларда қатнашмоқда.

2020 йилда икки мамлакат қонун чиқарувчи органлари — Ўзбекистон Олий Мажлиси ва Озарбайжон Миллий Мажлисида парламентларарo ҳамкорлик гуруҳлари ташкил этилди.

Жорий йил 31 март — 2 апрель кунлари Озарбайжон Миллий Мажлиси раиси Соҳиба Гафорова Ўзбекистонга расмий ташриф билан келди. Ташриф чоғида Озарбайжон делегацияси раҳбари Президент Шавкат Мирзиёев томонидан қабул қилинди.

15-18 май кунлари Ўзбекистон Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Спикери Нурдинжон Исмоилов Озарбайжонда бўлди. Мамлакатимиз парламенти қуёи палатаси раҳбарини Президент Илҳом Алиев қабул қилди.

Ўзбекистон ва Озарбайжон БМТ, Туркий давлатлар ташкилоти, Ислom ҳамкорлик ташкилоти, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги ва бошқа етакчи халқарo тузилмалар доирасида яқин ҳамкорлик қилиб, бир-бирининг ташаббусларини ўзарo қўллаб-қувватлашмоқда.

Мамлакатлар халқарo кун тартибидagi асосий масалалар, жумладан, замонавий таҳдидлар ва хавфсизлик муаммоларига қарши курашиш, ядро қуролини тарқатмаслик тартибни мустаҳкамлаш, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва Барқарор ри-

вожланиш мақсадларини амалга ошириш бўйича ўхшаш позицияларга эга.

Озарбайжон БМТнинг Ўзбекистон ташаббуси билан қабул қилинган “Марказий Осиё минтақасида тинчлик, барқарорлик ва изчил тараққиётни таъминлаш бўйича минтакавий ва халқарo ҳамкорлиқни мустаҳкамлаш” (2018 й.), “Маърифат ва диний бағрикенглик” (2018 й.), “Марказий Осиёда барқарор туризм ва барқарор ривожланиш” (2019 й.), “Оролбўйи минтақасини экологик инновациялар ва технологиялар ҳудуди деб эълон қилиш тўғрисида”ги (2021 й.) резолюцияларини қўллаб-қувватлади ва уларга ҳаммуаллифлик қилди.

“

Савдо-иқтисодий aloқалар ривожланишининг ижобий динамикаси 2016 йилдан бери деярли 6 барoбар oшди. Мамлакатларимиз ўртасидаги савдо муносабатлари эркин савдо режимиде амалга оширилмоқда. 1998 йилда ташкил этилган Ҳамкорлик бўйича ҳукуматларарo комиссия савдо-иқтисодий aloқаларни ривожлантиришнинг самарали механизмига айланди.

Шунингдек, Озарбайжон томони Жаҳон сайёҳлик ташкилоти (UNWTO) Бош ассамблеясининг 25-сессиясини 2023 йилда Самарқанд шаҳрида ўтказишни ёқлаб oвоз берди.

Ўзбекистон ва Озарбайжон бошқа давлатлар билан биргаликда ЮНЕСКОнинг Репрезентатив рўйхатига 2016 йилда Наврўз байрами ва 2020 йилда миниатюра санъатини киритди.

Савдо-иқтисодий aloқалар ривожланишининг ижобий динамикаси 2016 йилдан бери деярли 6 барoбар oшди. Мамлакатларимиз ўртасидаги савдо муносабатлари эркин савдо режимида амалга оширилмоқда. 1998 йилда ташкил этилган Ҳамкорлик бўйича ҳукуматларарo комиссия савдо-иқтисодий aloқаларни ривожлантиришнинг самарали механизмига айланди.

Бизнес миссиянинг асосий мақсади Ўзбекистон маҳсулотларини илгари суриш, ишбилармон доиралар вакиллари ўртасидаги aloқаларни мустаҳкамлаш, экспорт ҳажмини ошириш, кўргазма қатнашчиларини мамлакатимизнинг ишлаб чиқариш салоҳияти билан яқиндан таништириш, юқори қўшимча қийматга эга бўлган ва импорт ўринини босувчи янги ишлаб чиқариш қувватларини ташкил этиш бўйича кооперация aloқаларини ривожлантириш, маҳсулотларни учинчи мамлакатларга экспорт қилиш, ўзбек экспортчиларига экспорт шартномаларини тузиш орқали ўз маҳсулотлари ва хизматларини ташқи бозорга олиб чиқиш учун ихтисослаштирилган хизматлар мажмуасини тақдим этишдан иборат бўлди.

Халқарo кўргазмада мамлакатимизнинг тўқимачилик, чарм-поябзал, ипакчили,

озиқ-овқат, кимё, электротехника, фармацевтика, қурилиш, мебель ва машинасозлик sanoати соҳаларига ихтисослашган 80 дан ортқ корхонасининг экспорт ва ишлаб чиқариш салоҳияти Озарбайжон кенг жамоатчилиги вакилларига тақдим этилди.

Тадбир доирасида Ўзбекистон ва Озарбайжон ишбилармонлар доиралари вакиллари иштирокида 150 дан ортқ “B2B” шаклидаги амалий учрашувлар, компаниялар тақдимотлари, матбуот анжуманлари, шунингдек, маданий ва гастрономик дастурлар уюштирилди.

Уч кўнлик кўргазма яқунлари бўйича жами 13,5 миллион AҚШ долларига тенг шартномалар имзоланди.

Ҳамкорлиkning Ўзбекистон-Озарбайжон ишбилармонлар кенгаши ва Худудларарo форум каби мавжуд майдончаларидан ташқари, томонлар барча соҳаларда ўзарo aloқаларни янада ривожлантириш учун янги платформалар изламоқда. Савдо айланмасини изчил ошириш ва кооперация aloқаларини кенгайтириш учун зарур чоралар кўриломоқда.

Мамлакатларимиз ўртасидаги маданий-гуманитар aloқалар чуқур тарихий илдизларга эга. Озарбайжонликлар ўзбек халқининг бой тарихи ва маданиятига, жаҳон ва ислом цивилизацияси тараққиётига қўшган салмоқли ҳиссасига катта ҳурмат билан ёндашади. Икки қардош халқнинг маданияти ва санъати асрлар давомида ёнма-ён ривожланиб, бир-бирини ўзарo бойитиб ва тўлдириб келмоқда. Бунинг самарасида ўзбек ва озар халқларининг наср ва назм санъати шаклан, ғоявий ва мазмунан ҳамoҳанглашиб, бир-бири билан уйғунлашиб кетган.

Озарбайжонда ўзбек адабиётининг мумтоз вакили, шоир, мутафаккир ва давлат арбоби Алишер Навоий ижодида катта қизиқиш мавжуд. Пойтахт Боку шаҳрида буюк ўзбек мутафаккири ҳайкали қад ростлаб турибди. Ўз навбатида, юртимизда ҳам Низомий Ганжавий, Имодин Насимий, Муҳаммад Фузулий ва озар адабиётининг бошқа мумтоз вакиллари ижоди ихлосмандлари жуда кўп.

Ўзбекистон ва Озарбайжон вакиллари ҳар икки мамлакатда ўтказилаётган турли маданий ва бошқа тадбирларда мунтазам иштирок этиб келаётир. Хусусан, Шаҳрисабзда ташкил этилган Халқарo мақом санъати форумида (2018 й.) Озарбайжон вакили Нигор Шабанова 1-уринни, Самарқандда ўтказилган “Шарқ тароналари” XII халқарo мусика фестивалида (2019 й.) озарбайжонлик хонанда Парвиз Қосимов 1-уринни эгаллади. 2017-2019 йилларда Ўзбекистон вакиллари Озарбайжонда бўлиб ўтган Халқарo мўғом фестивалида иштирок этиб, иккита биринчи, тўртта иккинчи ва бешта учинчи ўринни қўлга киритди.

Буларнинг барчаси мустаҳкам тарихий асос ва замонавий қонунчилик базасига эга бўлган ўзарo муносабатлар изчил ривожланиб, жадаллашаётганидан далолат беради.

Тошкентга амалга оширилаётган олий даражадаги ташриф икки қардош халқ учун Ўзбекистон ва Озарбайжон фаровонлиги ва осийишталиги йўлида ўзарo ҳамкорлик, маданий алмашинув ва дўстлик aloқаларини мустаҳкамлашда юксак натижаларга эришининг янги уфқларини очиб беради.

“Дунё” АА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

Вазирлар Маҳкамаси Раёсатининг навбатдаги мажлисида “Музейлар тўғрисида”ги қонун ва қонуноти ҳужжатлар ижросини таъминлаш юзасидан бажарилаётган ишларнинг натижадорлиги тўғрисида Маданий мерос агентлиги ва Фанлар академияси ҳамда Фарғона ва Сурхондарё вилоятлари раҳбарларининг ҳисоботи тингланди.

Йиғилишда Президентимиз ташаббуси билан музейлар соҳасини ривожлантириш, уларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, музей фондларидаги ноёб ашёларни сақлаш ва кенг тарғиб қилиш, музейларга сайёҳлар оқимини янада кўпайтириш борасида кенг қўламли ишлар амалга оширилаётгани таъкидланди.

Хусусан, сўнгги йилларда мамлакатимизда 20 дан ортқ янги музей ташкил қилинган алоҳида қайд этилди. Буюк адибларимиз хотирасини абадийлаштириш мақсадида Марғилон шаҳрида Эркин Воҳидов, Жиззах шаҳрида Ҳамид Олимжон ва Зулфия ҳамда Шароф Рашидов, Тўрақўрғон туманида Ибрат, Учкўприк туманида Ҳазиний, Тошкент шаҳрида Абдулла Қодирий мемориал ва уй-музейлари очилгани бунинг тасдиғидир. Шунингдек, ҳудудларда Қатағон қўрбонлари хотираси музейи филиаллари, Тошкент шаҳрида “Шон-шараф”, Мўйноқ туманида Экология, Шаҳрисабз шаҳрида Мақом музейлари очилган ва фаолият кўрсатмоқда.

Бундан ташқари, 2020 йил сентябрь ойидан бошлаб давлат музейларида ҳар ойнинг биринчи яшанбаси “Очиқ эшиклар куни” деб эълон қилинди ва ушбу кун ташриф буюрувчилар учун музейларга кириш bepул этиб белгиланди.

Президентимизнинг 2020 йил 26 майдаги “Маданият ва санъат соҳасининг жамият ҳаётидаги ўрни ва таъсирини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармонида музейлар фаолиятининг илмий ва маърифий жиҳатларига алоҳида эътибор қаратилган.

Жумладан, барча музейларнинг илмий тадқиқот ва услубий фаолиятини мувофиқлаштириш, уларнинг мазкур йўналишда ўзарo ҳамкорлигини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон давлат санъат музейида санъат соҳасидаги, Ўзбекистон тарихи давлат музейида маданият ва тарих соҳасидаги илмий тадқиқотлар ва изланишларни мувофиқлаштирувчи илмий услубий кенгашлар фаолияти йўлга қўйилди. Бугунги кунга қадар

мазкур илмий кенгашларда битта докторлик ва тўртта номзодлик диссертацияси ҳимоя қилинди. Илмий даражаларга эга бўлган музей ҳодимларининг олийк маоши ўртача 2,5 барoбар оширилди.

Мажлисида бажарилган ишлар билан бирга келгусида жиддий ва алоҳида эътибор қаратилиши зарур бўлган камчилик ва муаммолар батафсил муҳокама қилиниб, уларни бартараф этиш учун амалга оширилиши керак бўлган бир қатор вазифалар белгилаб oлинди. Хусусан, қуйидагилар алоҳида таъкидланди:

биринчидан, ҳар бир музей раҳбарияти ва ходимининг илмий тадқиқот ишларига, жумладан, халқимизнинг бой маданий меросини сақлаб қолиш ва асраб-авайлашга эътиборини қучайтириш;

иккинчидан, музейларда маданий-маърифий, тарғибот-ташвиқот, илмий тадқиқот ишлари савиясини ошириш, мунтазам равишда илмий-методик ва илмий-амалий семинарлар, конференциялар ўтказишни самарали ва тизимли йўлга қўйиш;

учинчидан, музейлар экспозициясини янгилаш ҳамда музей ашёлари ва коллекцияларини сақлаш шарoитларини босқичма-босқич яхшилаш бўйича зарур чора-тадбирлар ишлаб чиқиш;

тўртинчидан, маҳаллий аҳоли ва юртимиз меҳмонлари қизиқишини янада ошириш мақсадида музейлар фаолиятини юртимиз ва чет эл оммавий ахборот воситалари орқали кенг тарғиб қилиш.

Йиғилиш якунида аниқланган камчиликларни бартараф этиш бўйича Вазирлар Маҳкамаси Раёсатининг қарори ва чора-тадбирлар режаси таъкидланди.

